

บทวิเคราะห์และสรุปผลการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าทางห้องปฏิบัติการประจำเดือนตุลาคม 2566

โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 1 รายงานผลการทดสอบตัวอย่างเดือนตุลาคม 2566

จังหวัด	พื้นที่ (ตร.กม.) (x1000)	ประชากร คน (x1000)	ประชากร สุนัข (x1000)	ประชากร สุนัข/ตร. กม.	คน: สุนัข	จำนวนตัวอย่าง		จำนวนตัวอย่าง	
						พ.ศ. 2566		เดือนนี้	
						ตัวอย่าง ที่ตรวจ	ผลบวก	ตัวอย่าง ที่ตรวจ	ผลบวก
กำแพงเพชร	47	729	9	85	6:1	86	0	0	0
ตาก	50	644	12	39	18:1	72	2	1	0
นครสวรรค์	66	1,065	29	111	5:1	86	0	0	0
พิจิตร	77	542	9	120	8:1	97	0	0	0
พิษณุโลก	40	865	17	80	8:1	116	0	1	0
เพชรบูรณ์	68	995	6	79	9:1	103	1	1	0
สุโขทัย	53	599	17	91	6:1	91	0	0	0
อุตรดิตถ์	76	457	9	58	6:1	63	1	1	1
อุทัยธานี	37	330	1	49	4:1	55	0	0	0
		รวม				769	4	4	1

1. สถานการณ์การเกิดโรคพิษสุนัขบ้า ประจำเดือนตุลาคม 2566

ในเดือนตุลาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ตรวจโรคพิษสุนัขบ้าทั้งหมด 4 ตัวอย่าง เป็นสุนัข 2 ตัวอย่าง แมว 1 ตัวอย่าง และลิง 1 ตัวอย่าง ผลการตรวจพบว่า 1 ตัวอย่างให้ผลบวกต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้าโดยวิธี โดยวิธี Real-time PCR (Wadhwa *et al.*, 2017) และวิธี Direct Fluorescent Antibody (DFA) (WOAH: 2021 (3.1.17)) (ตารางที่ 1)

ผลการตรวจสะสม

จากข้อมูลผลการตรวจโรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 6 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ตุลาคม 2566 มีตัวอย่างทั้งหมด 769 ตัวอย่าง พบว่าให้ผลบวกต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า จำนวน 3 ตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 เป็นตัวอย่างจากพื้นที่หมู่ 2 ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นสุนัขมีเจ้าของเพศผู้ อายุประมาณ 6 เดือน ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ถูกสุนัขที่วิ่งผ่านหน้าบ้านกัดเป็นแผลบริเวณใบหน้าในวันที่ 26 ธันวาคม 2565 เจ้าของไปซื้อยาลดอักเสบและยาปฏิชีวนะที่คลินิกรักษาสัตว์ในพื้นที่เพื่อรักษาสุนัข พบว่าอาการดีขึ้นแต่แผลยังไม่หายสนิท ต่อมาวันที่ 29 ธันวาคม 2565 สุนัขเริ่มมีอาการดูร้าย ไม่กินอาหาร อาเจียนหรือทำท่าคล้ายอาเจียนบ่อยๆ พยายามกัดเจ้าของและสุนัขในบ้าน สุนัขตัวดังกล่าวตายลงในวันที่ 2 มกราคม 2566 เจ้าของสัตว์ จึงแจ้งสำนักงานปศุสัตว์อำเภอแม่สอดเพื่อดำเนินการส่งตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเมื่อวันที่

4 มกราคม 2566 และเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้รายงาน **ผลบวก**ต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า โดยวิธี Direct Fluorescent Antibody (DFA) (WOAH: 2021 (3.1.17)) และวิธี Real-time PCR (Wadhwa *et al.*, 2017)

ตัวอย่างที่ 2 เป็นตัวอย่างจากพื้นที่ หมู่ 12 ตำบลบ่อเรียง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นสุนัขมีเจ้าของ เพศผู้ อายุประมาณ 2 เดือน ไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2566 สุนัขเริ่มแสดงอาการใช้เท้าตะกุยปากเหมือนมีก้างติดคอ กลืนลำบาก น้ำลายไหล วิ่งพล่าน กัดกรง กัดคนทั้งหมด 4 ราย สุนัขตัวดังกล่าวตายลงในวันที่ 13 มีนาคม 2566 เจ้าของสัตว์จึงแจ้งสำนักงานปศุสัตว์อำเภอวิเชียรบุรีเพื่อดำเนินการส่งตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2566 และเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้รายงาน**ผลบวก**ต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า โดยวิธี Direct Fluorescent Antibody (DFA) (WOAH: 2021 (3.1.17)) และวิธี Real-time PCR (Wadhwa *et al.*, 2017)

ตัวอย่างที่ 3 เป็นตัวอย่างจากพื้นที่ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2566 เจ้าหน้าที่โรงแรมแห่งหนึ่งแจ้งว่าพบแมวไม่มีเจ้าของเข้ามาอยู่ในพื้นที่โรงแรม มีอาการดุร้ายและกัดคน จำนวน 4 ราย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอแม่สอดจึงลงพื้นที่ตรวจสอบและดำเนินการจับแมวตัวดังกล่าวใส่กรงกักสังเกตอาการและแมวตายลงในวันดังกล่าวจึงดำเนินการส่งตัวอย่างส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ในวันที่ 27 มีนาคม 2566 และเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้รายงาน**ผลบวก**ต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า โดยวิธี Direct Fluorescent Antibody (DFA) (WOAH: 2021 (3.1.17)) และวิธี Real-time PCR (Wadhwa *et al.*, 2017)

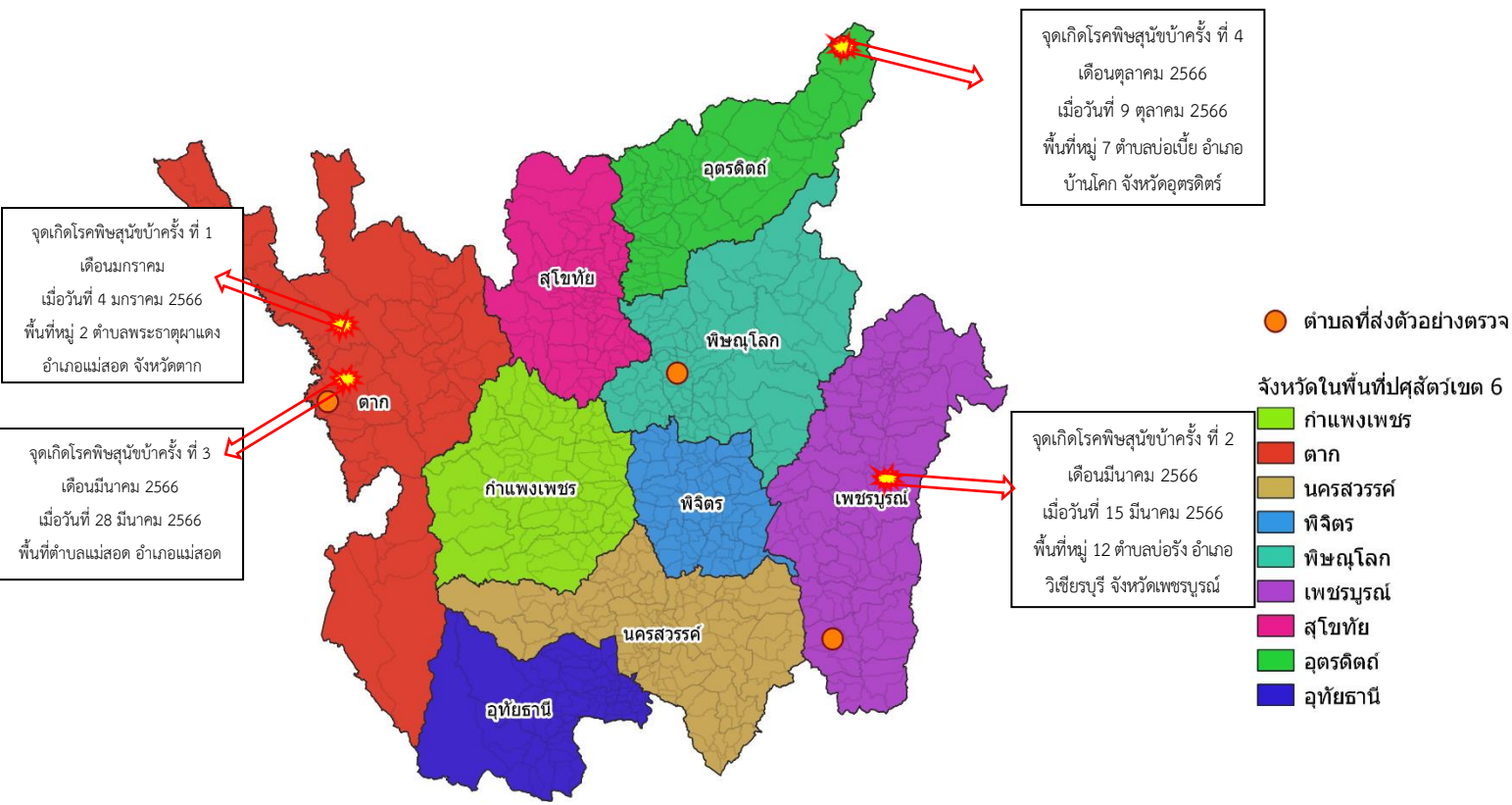
ตัวอย่างที่ 4 เป็นตัวอย่างจากพื้นที่ตำบลบ่อเบี้ย อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นสุนัขไม่มีเจ้าของ ถูกรถชนเสียชีวิต เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2566 ก่อนหน้านั้นมีอาการเดินโซเซ ดุร้าย และหางตก สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านโคกลงพื้นที่เก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ในวันที่ 9 ตุลาคม 2566 และเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้รายงาน**ผลบวก** ต่อการตรวจหาเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้า โดยวิธี Direct Fluorescent Antibody (DFA) (WOAH: 2021 (3.1.17)) และวิธี Real-time PCR (Wadhwa *et al.*, 2017)

2. การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโรคพิษสุนัขบ้าในเดือนตุลาคม 2566

การดำเนินการโครงการที่เกี่ยวข้องกับโรคพิษสุนัขบ้าในเดือนตุลาคม 2566 คือผ่าตัดทำหมัน สุนัข แมวตามโครงการสัตว์ปลอดโรคคนปลอดภัยจากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธาน ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒนวรขัตติยราชนารี มีจังหวัดที่ดำเนินการ ทั้งหมด จำนวน 1 จังหวัด คือจังหวัดนครสวรรค์ จัดกิจกรรมในวันที่ 25 ตุลาคม 2566 สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองนครสวรรค์ ร่วมกับกลุ่มสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครสวรรค์ และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอรรพตพิสัย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอลาดยาว และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเก้าเลี้ยว ดำเนินการให้บริการผ่าตัดทำหมันให้แก่สุนัขจรจัด และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ณ บริเวณพื้นที่โครงการขุดลอกแก้มลิงดอนยาว ตำบลบางแก้ว อำเภอบรรพตพิสัย

3. บทวิเคราะห์

ปัจจุบันสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบอัตราการเกิดโรคค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566 ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2566 พบผลบวก ร้อยละ 5.26 (275 / 5,229) อ้างอิงจากระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม – 31 ตุลาคม 2566) ซึ่งหน่วยงานปศุสัตว์ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานปศุสัตว์เขต ได้ออกหน่วยบริการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ฆ่าตัดทำหมันสุนัขและแมว เพื่อควบคุมประชากรสุนัขและแมว รวมทั้งประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมสำรวจประชากรสุนัขและแมว และรณรงค์การฉีดวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสุนัขและแมวที่มีและไม่มีเจ้าของให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เพื่อให้สุนัขและแมวมี ภูมิคุ้มกันหมู่ (herd immunity) ในระดับที่ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าได้ พร้อมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ แผนยุทธศาสตร์การดำเนินโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย จากโรคพิษสุนัขบ้า ตามพระปณิธาน ศาสตราจารย์ ดร. สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี โดยใช้รูปแบบการดำเนินงานแบบ บูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างความตระหนักถึงอันตรายของโรคโดยการสื่อสารความเสี่ยง และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

ภาพที่ 1 แสดงตำบลที่ส่งตัวอย่างตรวจโรคพิษสุนัขบ้า ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เดือนตุลาคม 2566